

Věznice Odolov

Zpráva z návštěvy zařízení

Adresa zařízení:	Odolov 41, 542 34 Malé Svatoňovice
Zřizovatel:	Ministerstvo spravedlnosti
Ředitel:	plk. Mgr. Tomáš Kubín
Typ zařízení:	věznice
Kapacita:	295
Datum návštěvy:	24. června 2021
Datum vydání zprávy:	3. srpna 2021
Návštěvu provedli:	Mgr. Petra Galová, JUDr. Jiří Matuška, JUDr. Milan Svoboda, JUDr. Ondřej Vala

Mgr. Monika Šimůnková
zástupkyně veřejného ochránce práv

Obsah

Obsah.....	2
Úvodní informace	3
Zjištění	7
1. Vnější diferenciacce	7
2. Hromadný systém ubytování	8
3. Návštěvy	8
4. Hygiena.....	10
5. Zdravotní péče	10
6. Důkladné osobní prohlídky	11
7. COVID -19	12
Přehled opatření k nápravě.....	13

Úvodní informace

Systematická návštěva a její cíl

Od roku 2006 veřejný ochránce práv plní **úkoly národního preventivního mechanismu** podle Opčního protokolu k Úmluvě proti mučení a jinému krutému, nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání.¹ Současný ochránce JUDr. Stanislav Křeček tuto část své působnosti přenesl na svou zástupkyni, tedy na mě.²

Proto **systematicky navštěvuji místa (zařízení)**, kde se nacházejí nebo mohou nacházet osoby omezené na svobodě, a to jak z moci úřední, tak v důsledku závislosti na poskytované péči. Věznice jsou jedním ze zařízení, jež mohu navštívit.³

Cílem návštěv je posílit ochranu před špatným zacházením.⁴ Návštěvy probíhají zásadě neohlášeně a jejich provedením zpravidla pověřuji pracovníky Kanceláře veřejného ochránce práv,⁵ konkrétně právníky. Návštěva spočívá v prohlídce zařízení, pozorování, rozhovorech s vedoucím, zaměstnanci a klienty, studiu vnitřních předpisů zařízení a dokumentace včetně zdravotnické.⁶ Návštěvy jsou **preventivní, s cílem působit do budoucna**.

Zpráva z návštěvy a vyjádření zařízení

Po každé návštěvě **sepíši zprávu. Většinou obsahuje návrhy opatření k nápravě**. Zpráva slouží k dialogu se zařízením a jako vodítko k předcházení špatnému zacházení nebo jeho odstranění. **Zpráva nepopisuje zjištěnou správnou praxi zařízení** odpovídající dobrým standardům zacházení. **Soustředí se pouze na možné nedostatky**. Proto může působit velice nepříznivě a nevyváženě. Prosím čtenáře zprávy, aby na to pamatovali. Bez ohledu na závěry zprávy si vážím náročné práce všech zaměstnanců zařízení.

Zprávu pošlu zařízení se žádostí o vyjádření k popsáním zjištěním a navrženým opatřením.⁷ Pečlivě se zabývám sdělením (vysvětlením), které mi zařízení zašle.

1 Na základě § 1 odst. 3 a 4 zákona č. 349/1999 Sb., o veřejném ochránci práv, ve znění pozdějších předpisů.

2 Podle § 2 odst. 4 zákona o veřejném ochránci práv. Více na www.ochrance.cz v části [O nás](#) → [Mgr. Monika Šimůnková](#), zástupkyně veřejného ochránce práv.

3 Podle § 1 odst. 4 písm. a) zákona o veřejném ochránci práv.

4 Špatným zacházením se rozumí jednání, které nerespektuje lidskou důstojnost a dosahuje určitého stupně závažnosti (samo o sobě, nebo při kumulativním účinku jednotlivých zásahů). Ve věznici může mít špatné zacházení například podobu nezajištění bezpečí, nerespektování lidské důstojnosti, anebo podobu nepřiměřeného používání donucovacích prostředků.

5 Podle § 25 odst. 6 zákona o veřejném ochránci práv.

6 Podle § 21a ve spojení s § 15 zákona o veřejném ochránci práv.

7 Ustanovení § 21a odst. 3 a 4 zákona o veřejném ochránci práv.

Navržená **opatření k nápravě** se liší svou naléhavostí, náročností a dobou potřebnou k provedení. Pro snazší orientaci obsahuje zpráva na konci **přehled** opatření k nápravě. Navrhuji také **termín provedení**.

- Bezodkladná opatření je třeba provést zpravidla do 7 dnů od obdržení zprávy. Není-li to možné, provedou se v nejkratší možné době. Za bezodkladná označuji opatření, která považuji za naléhavá a velmi důležitá, anebo opatření běžně snadno proveditelná.
- Opatření s delší lhůtou je třeba provést ve stanovené lhůtě, zpravidla do jednoho měsíce, tří měsíců, šesti měsíců nebo jednoho roku.
- Opatření s průběžným plněním navrhuji tam, kde je třeba zavést určitý pracovní postup nebo styl práce, nebo naopak něčeho se napříště zdržet. Očekávám, že zařízení opatření zavede co nejdříve a bude dbát na dodržování doporučené praxe.

Ráda bych, aby zařízení ve vyjádření ke zprávě sdělilo, že (1) opatření provedlo a jak, nebo (2) kdy a jak opatření provede, nebo (3) navrhne jiné vhodné opatření a termín.

Pokud budu vyjádření zařízení nebo dalších oslovených orgánů **považovat za dostatečná**, vyrozumím je o tom. Mohu si rovněž vyžádat doplňující vyjádření. Rozhodující je vysvětlení zjištěných pochybení, doložení opatření k nápravě či věrohodný příslib jejich provedení.

Pokud vyjádření zařízení nebo dalších oslovených orgánů **nebudu považovat za dostatečná**, vyrozumím o tom nadřízený úřad (vládu, není-li nadřízeného úřadu), případně informuji veřejnost.⁸ Rovněž mohu přijet na kontrolní návštěvu.

Po ukončení vzájemné komunikace **zveřejním anonymizovanou zprávu z návštěvy zařízení** (s výjimkou jmen osob pověřených vedením zařízení) a **obdržená vyjádření** v databázi Evidence stanovisek ochránce (ESO).⁹

Charakteristika zařízení

Věznice Odolov (dále také jako „věznice“) se nachází v Podkrkonoší v areálu bývalého černouhelného dolu a je profilována pro výkon trestu odsouzených mužů se zařazením do nízkého a středního stupně zabezpečení věznice s ostrahou. Odsouzení jsou umístěni na dvou velkých oddílech (B1 a B2) a dvou menších (B2K a B3).

Plánovaná kapacita je 295 míst (za předpokladu, že na jednoho odsouzeného připadají 4 m² ubytovací plochy). V době návštěvy bylo ve věznici fakticky umístěno 78 odsouzených se zařazením v nízkém stupni zabezpečení věznice s ostrahou a 172 odsouzených zařazených ve středním stupni zabezpečení věznice s ostrahou; celkem tedy fyzicky 250 odsouzených, přičemž naplněnost kapacity věznice byla 85 %.

⁸ Tzv. sankční opatření, u kterých se postupuje obdobně podle § 20 odst. 2 zákona o veřejném ochránci práv.

⁹ Evidence stanovisek ochránce (ESO) je dostupná z <https://eso.ochrance.cz>.

Foto č. 1: Věznice Odolov

Součástí věznice je také objekt Přední Labská, kde je vyhrazen malý oddíl pro odsouzené v nízkém a středním stupni zabezpečení věznice s ostrahou, kteří jsou pracovníě zařazeni na zotavovně Vězeňské služby ČR Přední Labská. Tento objekt nebyl předmětem systematické návštěvy.

Ve věznici funguje poměrně unikátní aktivita – dřevomodelářská dílna, ve které se odsouzení pod vedením odborného personálu věznice věnují opravám a výrobě hudebních nástrojů, které dodávají do okolních základních uměleckých škol. V dílně také vyrábí hračky pro okolní školky a nemocnice.

Foto č. 2: Dřevomodelářská dílna ve Věznici Odolov

Průběh návštěvy

Návštěva proběhla dne 24. 6. 2021 bez předchozího ohlášení. Ředitel byl o návštěvě osobně informován při jejím zahájení. Zaměstnanci Kanceláře veřejného ochránce práv (dále jen „Kancelář“) mu předali pověření k provedení návštěvy, vyžádali si potřebnou součinnost a dokumentaci. Zaměstnanci Kanceláře na místě hovořili s vedením věznice, se zaměstnanci věznice, lékařským personálem, příslušníky a odsouzenými. Na místě zastižený personál poskytl veškerou součinnost, za což děkuji.

Podmínky výkonu trestu ve věznici byly ještě ovlivněny doznívajícími plošnými protiepidemiologickými opatřeními Ministerstva zdravotnictví a Vězeňské služby ČR v souvislosti s COVID-19. Atmosféra v zařízení byla navzdory tomu dobrá, což oceňuji.

Zjištění

1. Vnější diferenciacce

System vnější diferenciacce věznic sestává od roku 2017 ze dvou typů věznic (s ostrahou/se zvýšenou ostrahou), do které zařadí odsouzeného soud.¹⁰ V rámci věznice s ostrahou pak existují tři stupně zabezpečení (nízký/střední/vysoký), do kterých odsouzené zařazuje Vězeňská služba ČR.¹¹ Smyslem je oddělit od sebe vězňené osoby s různými vnějšími a vnitřními riziky; zjednodušeně můžeme říci, že do nízkého stupně zabezpečení jsou zařazováni odsouzení s méně závažnou trestnou činností a převážně ti, kteří dosud nebyli ve výkonu trestu.¹² Je proto ve smyslu účelu výkonu trestu a základních zásad pro umístování odsouzených¹³ vhodné tyto skupiny oddělovat. Dalším důvodem je to, že v každém stupni zabezpečení se uplatňují jiné podmínky pro zajištění bezpečnosti.¹⁴

Ve Věznici Odolov jsou zřízena dvě oddělení – s nízkým a středním stupněm zabezpečení. Oddíl B1 byl původně určen pro odsouzené se zařazením do nízkého stupně zabezpečení a oddíl B2 pro střední stupeň zabezpečení. V době návštěvy byli odsouzení z obou stupňů zabezpečení na oddílech promícháni, protože věznice by jinak nemohla zajistit dodržování mimořádného opatření Ministerstva zdravotnictví k oddělenému umístování pracujících na vnějších pracovištích (z důvodu prevence šíření onemocnění COVID-19).¹⁵ V době návštěvy tedy sloužil oddíl B1 k umístování převážně pracovníě zařazených odsouzených, zatímco oddíl B2 k umístování zejména nepracujících odsouzených, a to vždy obou stupňů zabezpečení (tedy nízký i střední).¹⁶

Zmiňované opatření Ministerstva zdravotnictví bylo s účinností k 1. 7. 2021 zrušeno, a věznic se tak otevřela cesta k tomu, aby znovu odděleně umístila odsouzené dle stanoveného stupně zabezpečení. Věřím, že k tomu věznice sama aktivně přistoupila, přesto bych uvítala ujištění ze strany věznice, že k tomu opravdu došlo, případně, zda oddělenému umístění něco nadále brání.

10 Podle kritérií stanovených v § 56 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

11 Podle § 12a a násl. zákona č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody, ve znění pozdějších předpisů.

12 Blíže viz § 6a vyhlášky č. 345/1999 Sb., kterou se vydává řád výkonu trestu odnětí svobody, ve znění pozdějších předpisů.

13 Ustanovení § 7 zákona o výkonu trestu.

14 Podle § 51 řádu výkonu trestu se např. odsouzení zařazení do oddělení s nízkým stupněm zabezpečení pohybují v určených prostorách věznice **zpravidla bez dohledu** zaměstnance Vězeňské služby ČR. Odsouzení zařazení do středního stupně zabezpečení se podle § 52 řádu výkonu trestu naopak pohybují v prostorách věznice **zpravidla organizovaně pod dohledem** zaměstnance Vězeňské služby ČR.

15 Mimořádné opatření Ministerstva zdravotnictví ze dne 26. srpna 2020, č. j. MZDR 16220/2020-5/MIN/KAN, kterým se Vězeňské službě ČR nařizuje vydávat rozhodnutí o dočasném společném ubytování pracovníě zařazených odsouzených vykonávajících trest ve věznici s ostrahou v nízkém a středním stupni zabezpečení nebo ve středním a vysokém stupni zabezpečení podle jejich zařazení na pracoviště.

16 V době návštěvy bylo např. na oddíle B2 celkem fyzicky 91 odsouzených; z toho v nízkém stupni zabezpečení 23 odsouzených a ve středním stupni zabezpečení 68 odsouzených.

Opatření:

- 1) Odděleně umístit odsouzené zařazené do nízkého a středního stupně zabezpečení (bezodkladně).**

2. Hromadný systém ubytování

Největším nešvarem věznice je její architektura, která bohužel odpovídá původnímu účelu objektu, nikoliv moderním evropským trendům. Typicky je to vidět na podobě oddílů, které jsou poměrně velké s mnohočetnými ložnicemi.

Výhodou jsou naopak velkoryse dimenzované společné chodby oddílů B1 a B2, které věznice využívá pro šíření informací (nástěnky) i pro volnočasové aktivity vězňených osob (stolní tenis, žebřiny).

Oceňuji řadu investičních akcí, které věznice již zrealizovala nebo je plánuje a jež svědčí o dobrém vedení věznice. V objektu věznice je např. nová pracovní hala připravená pro soukromé zaměstnavatele; v době návštěvy bylo nově otevřeno zrekonstruované zdravotnické středisko a řada dalších rekonstrukcí probíhá. Oceňuji, že v plánu rozvoje věznice je např. i investiční akce na rozdělení ubytovny odsouzených (plán na rok 2023 až 2024).

Avšak pozornost by si ve věznici zasloužil mimo velikosti oddílů a ubytoven i samotný systém ubytování odsouzených tak, aby se omezil jeho hromadný ráz. Věznice v době návštěvy nebyla zcela kapacitně naplněna. Z toho důvodu byly na některých ložnicích prázdné (neobsazené) postele, nicméně při plné kapacitě může být atmosféra na hromadných ubytovacích místnostech živnou půdou pro řadu rizikových situací.¹⁷ Např. na oddíle B2K by podle podlahové plochy a počtu postelí mohlo být ve třech propojených ložnicích umístěno až 21 odsouzených (12 + 5 + 4). Takový způsob ubytování odsouzených považuji za nevyhovující.

Opatření:

- 2) Usilovat o investiční projekty omezující hromadný systém ubytování odsouzených (průběžně).**

Pro úplnost dodávám, že pozornost by měla být věnována i pracovním podmínkám odborného personálu. Např. na oddíle B1 je zázemí pro vychovatele tvořeno jednou malou kanceláří kterou sdílí 4 odborní pracovníci plus aktuálně ještě jeden další v rámci zácivku.

3. Návštěvy

Návštěvní místnost věznice je v samostatném objektu před vstupní branou. Tento koncept považuji za velmi vhodný, protože návštěvníky není nutné navádět přes objekt věznice. U budovy návštěvního centra jsou tři zastřešené stoly s lavicemi, takže návštěva se může konat i mimo prostor návštěvní místnosti. Prostory návštěvní místnosti působí civilně a jsou

¹⁷ Blíže k rizikům spojeným s hromadným systémem ubytování viz Zpráva ze systematických návštěv veřejného ochránce práv – Věznice 2016 [online], s. 16-18, dostupné z: https://www.ochrance.cz/uploads-import/ochrana_osob/ZARIZENI/Veznice/Veznice-2016.pdf [cit. 23. 7. 2021].

vhodně doplněný menším prostorem pro děti. V návštěvní místnosti je i automat s nápoji a drobným občerstvením.

Foto č. 3 a 4: Návštěvní místnost a její okolí.

S účinností ode dne 1. 7. 2021 bylo zrušeno také mimořádné opatření Ministerstva zdravotnictví,¹⁸ které omezovalo návštěvy vězňených osob (na návštěvu mohl pouze omezený počet osob a nebyl umožněn fyzický kontakt návštěvy s odsouzenými). Z návštěvní místnosti tak měly být již odstraněny plexisklové zástěny na stolech oddělující návštěvníky od odsouzených.

Odsouzený má právo přijímat v čase určeném ředitelem věznice návštěvy blízkých osob na dobu 3 hodin během jednoho kalendářního měsíce.¹⁹ V odůvodněných případech může ředitel věznice nebo jím pověřený zaměstnanec Vězeňské služby ČR rozdělit na základě žádosti odsouzeného dobu návštěvy na více oddělených časových úseků rozvržených do kalendářního měsíce.²⁰ Dle zjištěných informací věznice neumožňuje dělení návštěv. Odsouzení o této možnosti neměli povědomí.

Pro specifické případy odsouzených tato možnost může představovat velmi vhodný způsob, jak uspořádat své kontakty s blízkými. Typicky např. v případě vícečetných rodin z blízkého okolí, případně rodin s malými dětmi, které nevydrží absolvovat celý tříhodinový interval návštěvy.

Opatření:

- 3) Umožňovat v odůvodněných případech dělení návštěv na více intervalů (průběžně).**

18 Mimořádné opatření Ministerstva zdravotnictví ze dne 6. dubna 2021, č. j. MZDR 14598/2021-1/MIN/KAN.

19 Ustanovení § 19 odst. 1 zákona o výkonu trestu.

20 Ustanovení § 26 odst. 2 řádu výkonu trestu.

4. Hygiena

Odsouzení nemohou obdržet v balíčku podle § 24 odst. 3 zákona o výkonu trestu (ve vězeňském argotu jde o tzv. „kilovku“) hygienické prostředky.²¹ Vzhledem k faktu, že odsouzení si mohou prát v pračkách na oddílech vlastní oděvy, umývat nádobí, pochopitelně i vykonávat osobní hygienu, považují zejména u nemajetných odsouzených možnost obdržení hygienických potřeb touto cestou za vhodnou. Ostatně sama zákonná konstrukce daného ustanovení počítá s tím, že v předmětném balíčku mohou být v případě žen-matek i věci pro dítě, tedy typicky i hygienické potřeby.

Rozumím argumentaci pracovníků věznice o tom, že hygienu si mohou vězněné osoby zakoupit v kantýně, anebo ji přijmout v řádném nárokovém balíčku 1x za 6 měsíců, a že i tyto balíčky představují riziko pronášení nepovolených látek a předmětů do věznice. Domnívám se však, že tato argumentace nemůže být úspěšná. Někteří z odsouzených zcela jistě mají v programu zacházení v rámci snah o resocializaci uvedeno, aby dodržovali běžné hygienické návyky. Řada odsouzených je také nemajetná.

Proto se domnívám, že by odsouzení měli mít možnost přijímat hygienické prostředky i mimo nárokový balíček.

Opatření:

- 4) Umožňovat odsouzeným přijímat v balíčku podle § 24 odst. 3 zákona o výkonu trestu hygienické prostředky (průběžně).**

5. Zdravotní péče

Ve věznici je nově zrekonstruováno zdravotní středisko včetně čekáren vybavených výstupy z kamer instalovaných v ordinacích lékaře i stomatologa. Výstup z kamer je aktivní pouze, pokud lékař kameru zapne tak, aby byl příslušník prostřednictvím kamery přítomen na dohled a mohl reagovat na případná rizika. Výstup z kamery je vhodně umístěn tak, aby k němu měl přístup pouze příslušník, a nikoliv například odsouzení čekající na vyšetření.

Ve věznici se nacházelo v době návštěvy 25 odsouzených cizinců, převážná část státních příslušníků Slovenska a Polska, kde není zpravidla výraznější jazyková bariéra. Ve věznici se však nacházel také státní příslušník Kuby a několik státních příslušníků Gruzie. Nelze vyloučit, že bude v budoucnu do věznice kmenově umístěn odsouzený s totální jazykovou bariérou (např. státní příslušník Vietnamu) a naléhavým onemocněním. Pro tyto případy by věznice měla mít připraven způsob zajištění tlumočnicka (například i prostřednictvím telefonu) při poskytování zdravotních služeb.²²

21 Podle § 24 odst. 3 zákona o výkonu trestu se na balíčky obsahující prádlo, oděv a potřeby k realizaci programu zacházení, pro vzdělávání nebo zájmovou činnost a na balíčky obsahující věci pro potřeby dítěte, které má ve výkonu trestu jeho matka u sebe, nevztahují omezení týkající se nárokových balíčků – tedy např. co do četnosti zaslání.

22 Ve smyslu § 30 zákona č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování, ve znění pozdějších předpisů.

Opatření:

- 5) **Zajišťovat odsouzeným cizincům s jazykovou bariérou služby tlumočnicka při poskytování zdravotních služeb (průběžně).**

6. Důkladné osobní prohlídky

K důkladné osobní prohlídce se přistoupí, existuje-li důvodné podezření založené na individuálním zhodnocení rizik, že vězněná osoba má u sebe nebezpečné předměty nebo nepovolené věci a nelze-li jejího účelu dosáhnout jiným opatřením (např. použitím vhodných technických prostředků či provedením preventivní osobní prohlídky).²³

Prohlídkové místnosti ve věznici jsou vhodně vybaveny rohožemi, topením, věšáky a odkládacími prostory. V prohlídkových prostorách nejsou instalovány kamery.

Foto č. 5 a 6: Prohlídkové prostory.

Důkladné osobní prohlídky se provádí dle odsouzených téměř vždy po návštěvě i po návratu z vnějšího pracoviště. Vedení věznice v průběhu návštěvy ujistilo zaměstnance Kanceláře veřejného ochránce práv, že se důkladná osobní prohlídka provádí nikoliv plošně – je na příslušníkovi, aby u každého odsouzeného posoudil individuální rizika, když má podezření. S ohledem na výpovědi odsouzených žádám přes ujištění ze strany věznice, aby instruovala příslušníky, kteří provádějí důkladné osobní prohlídky, o podmínkách jejich provádění s důrazem na individuální vyhodnocování rizik pronášení nepovolených předmětů a látek u každého odsouzeného.

23 Ustanovení § 94 nařízení generálního ředitele Vězeňské služby ČR č. 33/2019, o vězeňské a justiční strážní, ve znění pozdějších předpisů.

Opatření:

- 6) **Instruovat příslušníky, aby důkladné osobní prohlídky odsouzených prováděli individuálně (bezodkladně).**

7. COVID-19

Ve věznici byla nákaza COVID-19 odhalena začátkem roku 2021, kdy věznice zaznamenala poměrně vysoké počty pozitivně testovaných na straně odsouzených i vězeňského personálu. Věznice se musela vypořádat s tím, jak nastavit personálu směny a zvláštní ochranu přiznat pracujícím odsouzeným – např. kuchařům. K žádným náznakům nepokojů ve věznici nedošlo; vedení věznice pravidelně komunikovalo s vězněnými osobami prostřednictvím tzv. aktivů, aby se šířily aktuální informace o vývoji situace. Věznice zaznamenala na straně pozitivně testovaných vězněných osob minimum případů s vážnějšími průběhy onemocnění.

V době návštěvy nebyl v zařízení žádný pozitivně testovaný odsouzený ani žádný odsouzený v karanténě. Proočkovanost odsouzených proti onemocnění COVID-19 byla k 22. 6. 2021 alespoň 1. dávkou 90 odsouzených, což je 35,86 % vězeňské populace Věznice Odolov.

Přehled opatření k nápravě

Bezodkladně	<ul style="list-style-type: none">• Odděleně umístit odsouzené zařazené do nízkého a středního stupně zabezpečení (opatření č. 1).• Instruovat příslušníky, aby důkladné osobní prohlídky odsouzených prováděli individuálně (opatření č. 6).
Průběžně	<ul style="list-style-type: none">• Usilovat o investiční projekty omezující hromadný systém ubytování odsouzených (opatření č. 2).• Umožňovat v odůvodněných případech dělení návštěv na více intervalů (opatření č. 3).• Umožňovat odsouzeným přijímat v balíčku podle § 24 odst. 3 zákona o výkonu trestu hygienické prostředky (opatření č. 4).• Zajišťovat odsouzeným cizincům s jazykovou bariérou služby tlumočnicka při poskytování zdravotních služeb (opatření č. 5).